

Potřeby těchto časů

Rev. J. C. Ryle, B.A.

1 Paralipomenon 12:32

„[Muži] znající a rozumějící časům.“

TATO slova byla napsána o pokolení Izacharovu v dobách, kdy David právě začal kralovat nad Izraelem. Zdá se, že po Saulově neblahé smrti nebyly některé z izraelských kmenů rozhodnuty, co dál dělat. „Pod jakým králem?“ byla otázka, která byla v Palestině na pořadu dne. Lidé pochybovali, zda by se měli přidržet rodiny Saulovy nebo přijmout za svého krále Davida. Někteří se drželi zpátky a nechtěli se zavazovat; jiní odvážně vystoupili a přihlásili se k Davidovi. Mezi těmi druhými bylo mnoho dětí Izacharových, a Duch Svatý je zvláštním způsobem chválí. Říká, že byli „znající a rozumějící časům“.

Nepochybují, že tato věta, stejně jako každá jiná věta v Písmu, byla napsána k našemu vyučení. Tito muži Izacharovi jsou před nás předloženi jako vzor, který máme napodobovat a jako příklad, který máme následovat; neboť je nanejvýš důležité rozumět *časům*, ve kterých žijeme, a vědět, co ty časy vyžadují. Mudrci na Asverově dvoře „znali časy“ (Ester 1:13). Náš Pán Ježíš Kristus vyčítá Židům, že nepoznali „času navštívení svého“ a že nedokázali „souditi znamení časů“ (Matouš 16:3, Lukáš 19:44). Dávejme si pozor, leč upadneme ve stejný hřích. Člověk, který se spokojí s tím, že sedí u krbu, ničeho si nevšímá, zahleděn do svých vlastních záležitostí, a nestará se o to, co se děje v církvi a ve světě, je ostudný vlastenec a bídny křesťan. Hned za svými Biblemi a svými srdci chce náš Pán, abychom zkoumali své časy.

Nyní v tomto pojednání předkládám ke zvážení, co *naše časy* vyžadují z našich rukou. Každý věk má pro vyznávající křesťany svá zvláštní nebezpečí a proto vyžaduje zvláštní pozornost vůči specifickým povinnostem. Prosím své čtenáře, aby mi několik minut věnovali svou pozornost, když se jim pokusím ukázat, co časy vyžadují po anglických křesťanech, a zejména anglických duchovních. Předkládám před vás pět bodů a budu o nich hovořit otevřeně a bez zábran. „Trouba vydala-li by nejistý hlas, kdož se bude strojit k boji?“ (1. Korinským 14:8).

I. Za prvé a především, naše časy vyžadují naše *nebojácné a neochvějně trvání na celé pravdě křesťanství a Boží autoritě Bible.*

Bylo nám určeno žít ve věku překypujícím nevěrou, skepsí, a, — obávám se, že musím dodat — nevíry. Snad od dob Celsa¹, Porfyria² a Juliána³ nebyla pravda zjeveného náboženství nikdy tak otevřeně a beze studu napadána a nikdy nebyl útok veden tak mámvivě a věrohodně. Slova, která biskup Butler⁴ napsal v roce 1736, se překvapivě přesně vztahují i na naše dny: — „Mnozí lidé začali brát za samozřejmost, že křesťanství už není ani předmětem zkoumání, ale že je nyní definitivně odhaleno coby smyšlenka. A podle toho k němu přistupují, jako by na tom v současnosti již byla mezi všemi soudnými lidmi shoda a nezbývalo nic, než jej vystavit coby hlavní předmět veselí a výsměchu, takřka jako kompenzace za to, že tak dlouho překáželo všem potěšením ve světě“ (Butlerova *Analogie*, úvod). Často si říkám, co by ten dobrý biskup řekl teď, kdyby žil v naší době.

V revuích, časopisech, novinách, přednáškách, esejích a někdy dokonce i v kázáních vede množství chytrých spisovatelů neustále válku proti samotným základům křesťanství. Otevřeně tvrdí, že rozum, věda, geologie, antropologie, moderní objevy a svobodné myšlení jsou všechny na jejich straně. Žádný vzdělaný člověk, je nám neustále tvrzeno, v dnešní době

¹ **Celsus**, novoplatónský filosof z Alexandrie, žil asi ve 2. století n.l. Napsal polemický spis „Pravdivé slovo“ (Aléthis logos), ve kterém útočil proti křesťanství.

² **Porfyrios z Tyru** (232–304 n.l.), novoplatónský filosof, který stejně jako Celsus útočil proti křesťanství.

³ **Julián Apostata** (331–363 n.l.), nevlastní synovec Konstantina Velikého, římský císař, který se odvrátil od křesťanství a snažil se postavit římské impérium znovu na pohanských základech.

⁴ **Joseph Butler** (1692–1752, anglikánský biskup, teolog a apologet. Obhajoval ortodoxní křesťanskou doktrínu zejména oproti deismu.

nemůže opravdu věřit v nadpřirozené náboženství, plnou inspiraci Bible nebo možnost zázraků. Pradávné doktríny jako Trojice, Kristovo Božství, osoba Ducha Svatého, vykoupení a smíření, závaznost čtvrtého přikázání a sabatu, nezbytnost a účinnost modlitby, existence d'ábla a realita budoucího trestu jsou v tichosti odloženy na polici jako zbytečné staré ročenky nebo opovržlivě hozeny přes palubu jako veteš! A to vše se děje tak chytře, s takovým zdáním upřímnosti a osvícenosti a s takovými poklonami schopnostem a vznešenosti lidské přirozenosti, že se jimi zástupy vrtkavých křesťanů nechají strhnout jako povodní a stávají se částečně otřesenými, pokud rovnou zcela neztroskotají ve víře.

Existence této epidemie nevíry nás nesmí ani na chvíli *překvapit*. Je to jen starý nepřítel v nových šatech, stará nemoc v nové podobě. Ode dne, kdy Adam a Eva padli, d'ábel nikdy nepřestal lidi svádět, aby Pánu Bohu nevěřili, a říkat, přímo nebo nepřímo, „nezemřete, i když neuvěříte.“ Obzvláště v posledních dnech máme podle Písma očekávat hojnou úrodu nevíry: — „Když přijde Syn člověka, zdalíž nalezne víru na zemi?“ — „Zlí pak lidé a svůdcové prospívati budou ze zlého v horší.“ — „Přijdou v posledních dnech posměvači“ (Lukáš 18:8; 2. Timoteovi 3:13; 2. Petrova 3:3). Zde v Anglii je skepticismus přirozeným důsledkem polo-papežství a pověrečnosti, který mnoho moudrých mužů předpovědělo a očekávalo již před dlouhou dobou. Je to přesně to přehoupnutí kyvadla, které prozíraví badatelé lidské přirozenosti očekávali; a skutečně přišlo.

Ale jako vám říkám, abyste nebyli překvapeni rozšířeným skepticismem těchto časů, stejně vás musím vybízet, ať tím *nejste ve své mysli otřeseni* nebo ať nepolevíte ve své vytrvalosti. Není žádný skutečný důvod k obavám. Truhla Boží není v nebezpečí, i když se zdá, že jí volové zatřásli. Křesťanství přežilo útoky Huma, Hobbese i Tindala⁵ — Collinse⁶, Woolstona⁷, Bolingbroka⁸ i Chubba⁹ —

⁵ **Matthew Tindal** (1657–1733), anglický deistický myslitel, který ovlivnil osvícenské hnutí.

⁶ **Anthony Collins** (1662–1742), anglický deistický filosof, který útočil zejména na pravost starozákonních proroctví o Kristu a kanonicitu Nového Zákona.

⁷ **Thomas Woolston** (1668–1733), anglikánský teolog, který popíral pravost zázraků v Bibli i vzkříšení Krista a tvrdil, že tyto musí být vykládány pouze alegoricky.

⁸ **Henry St. John, 1. vikomt Bolingbroke** (1678–1751), anglický politik a filosof, který vystupoval proti náboženství i teologii. Ovlivnil i osvícenské hnutí.

⁹ **Thomas Chubb** (1679–1747), anglický deista. I když neměl formální vzdělání, psal filosofické traktáty, v nichž mimo jiné zpochybňoval Kristovo Božství a inspiraci

Voltaire, Payna i Holyoaka¹⁰. Tito muži za svých časů udělali velký humbuk a zastrašili slabé lidi; ale nemělo to větší efekt, než jaký cestující, kteří nevěděli coby, udělali vyrytím svých jmen na velké pyramidě v Egyptě. Spolehněte se na to, že křesťanství podobně přežije všechny útoky vychytralých spisovatelů těchto časů. Zarážející novota mnoha moderních námitek vůči Božímu zjevení vede k tomu, že bezpochyby vypadají závažněji, než ve skutečnosti jsou. Z toho, že naše prsty nedovedou rozvázat všechny těžké uzly, však nevyplývá, že tyto uzly nelze rozvázat vůbec, stejně jako nevyplývá, že veliké obtíže nelze vysvětlit jenom proto, že je naše oči nedovedou prohlédnout nebo objasnit. Když skeptikům nedovedete odpovědět, spokojte se tím, počkat na více světla; ale nikdy neopouštějte základní princip. V náboženství, stejně jako v mnoha vědeckých otázkách, řekl Faraday, „nejvyšší filozofií je často moudré odložení učinění si úsudku.“ Kdo věří, nebude kvapiti: může si dovolit čekat.

Když skeptici a nevěrci řekli vše, co mohli, nezapomeňme, že jsou tři velké zjevné skutečnosti, které nikdy nevysvětlili; a jsem přesvědčen, že je nikdy nevysvětlí a vysvětlit nemohou. Stručně vám povím, které to jsou. Jsou to velmi základní skutečnosti, může jim porozumět každý prostý člověk.

(a) První skutečností je *sám Pán Ježíš Kristus*. Je-li křesťanství pouhým lidským výtvořem a nepochází-li Bible od Pána Boha, jak mohou nevěřící vysvětlit Pána Ježíše Krista? Jeho historickou existenci nemohou popřít. Jak to, že bez vynucování nebo úplatkářství, bez zbraní nebo peněz tak hluboce zasáhl celý svět, jak bezesporu zasáhl? Kdo to byl? Jaký byl? Odkud pocházel? Jak je možné, že od počátku dějin nikdy nikdo nebyl jako On, ani před Ním, ani po Něk? To nemohou vysvětlit. Nemůže to vysvětlit nic než ten velký základní princip zjeveného náboženství, že Pán Ježíš Kristus je Bůh a Jeho evangelium je celé pravda.

(b) Druhou skutečností je *sama Bible*. Je-li křesťanství pouhým lidským výtvořem a nemá-li Bible žádnou větší autoritou, než kterákoliv jiná neinspirovaná kniha, jak je možné, že je ta Kniha taková, jaká je? Jak je možné, že Kniha napsaná několika Židy v odlehlém koutě světa — napsaná v různých dobách bez toho, aniž by se její autoři spolčovali nebo smluvili — napsaná příslušníky národa, který ve srovnání s Řeky a Římany

Bible.

¹⁰ **George Holyoak** (1817–1906), britský ateistický filosof. Vymyslel termín sekularismus.

pro literaturu nic neudělal — jak je možné, že tato Kniha stojí zcela osamoceně a není nic, co by se jí byť blížilo, co se týče vysokého pohledu na Pána Boha, pravého pohledu na člověka, velebnosti a vážnosti myšlenek, vznešenosti učení a čistoty a mravnosti? Jak může bezvěrec vysvětlit tuto Knihu, tak hlubokou, tak srozumitelnou, tak moudrou, tak dokonalou? Podle svých principů nemůže vysvětlit její existenci a povahu. To můžeme jen my, co držíme, že tato Kniha je nadpřirozená a od Pána Boha.

(c) Třetí skutečností je *vliv, který křesťanství mělo ve světě*. Je-li křesťanství pouhým lidským výtvozem a ne nadpřirozeným Božím zjevením, jak je možné, že přineslo takovou naprostou proměnu stavu lidstva? Každý sečtělý člověk ví, že mravní rozdíl mezi stavem světa předtím, než bylo křesťanství zaseto a poté, co zakořenilo, je jako rozdíl mezi dnem a nocí, královstvím nebeským a královstvím d'áblovým. Teď, v tuto chvíli, vyzývám kohokoli, ať se podívá na mapu světa a porovná země, kde jsou lidé křesťany, s těmi zeměmi, kde lidé křesťany nejsou, a popře, že jsou tyto země odlišné jako světlo a tma, černá a bílá. Jak to může nějaký bezvěrec vysvětlit podle svých principů? Nemůže. To můžeme jen my, kteří věříme, že křesťanství pošlo od Pána Boha a je jediným Božským náboženstvím na světě.

Kdykoliv jste v pokušení znepokojovat se nárůstem nevěry, zvažte ty tři skutečnosti, které jsem právě zmínil, a odvrhněte své obavy. Postavte se směle za hradby těchto tří skutečností a můžete bezpečně odolávat i tomu největšímu úsilí současných skeptiků. Často vám mohou pokládat stovky otázek, na něž nebudete moci odpovědět, a nakrojit důmyslné sporné otázky týkající se různých variant čtení, nebo inspirace, nebo geologie, nebo původu člověka, nebo věku světa, které nedokážete vyřešit. Mohou vás znepokojovat a jítit divokými spekulacemi a teoriemi, u kterých v tu chvíli nebudete moci prokázat jejich klam, i když jej budete cítit. Ale buďte v klidu a nebojte se. Vzpomeňte si na ty tři velké skutečnosti, které jsem jmenoval, a odvážně vyzývejte skeptiky, aby je vysvětlili. Obtíže křesťanství jsou bezpochyby velké; ale spolehněte se, že nejsou ničím ve srovnání s obtížemi nevěry.

II. Na druhém místě naše časy z našich rukou vyžadují *jasný a rozhodný názor na křesťanskou nauku.*

Nemohu zatajit své přesvědčení, že vyznávající církev devatenáctého století je svou *vnitřní* laxností a neurčitým postojem v doktrinálních věcech poškozena stejně jako skeptiky a nevěřícími *vně*. Množství vyznávajících křesťanů se v dnešní době zdá být zcela neschopno rozlišovat mezi věcmi, které jsou mezi sebou v rozporu. Stejně jako lidé postižení barvosleposti nejsou schopni rozlišovat, co je pravda a co je blud, co je zdravé a co je shnilé. Je-li jen kazatel chytrý, výmluvný a vroucí, pak si patrně myslí, že je v pořádku, jakkoli nezvyklé a cizorodé jeho kázání může být. Podle všeho postrádají duchovní smysl a nedokážou odhalit blud. Papežství nebo protestantismus, smíření nebo žádné smíření, Duch Svátý coby Osoba nebo žádný Duch Svátý, budoucí trest nebo žádný budoucí trest, anglikánská církev s rituály nebo bez rituálů nebo ta, které to je jedno¹¹, trinitářství, ariánství nebo unitářství, nic jim není nevhod: všechno dokážou spolknout, když už to nestráví! Unesení domnělou otevřeností a láskou, myslí si, zdá se, že každý má pravdu a nikdo se nemýlí, každý duchovní má zdravé pohledy a nikdo je nemá zkažené, každý bude spasen a nikdo zatracen. Jejich náboženství se skládá ze záporok; a jediná jasná věc u nich je, že nemají rádi *rozhodnost* a myslí si, že všechny krajní, rozhodné a pevné postoje jsou velmi nevhodné a velmi špatné!

Tito lidé žijí v jakémsi oparu nebo mlze. Nic nevidí jasně a nevědí, čemu věří. Neujasnili si, čemu věří o žádném významném bodu evangelia, a zdá se, že jsou spokojeni být *čestnými členy všech myšlenkových proudů*. Ani za svůj život by nedokázali říct, co je podle nich pravda o ospravedlnění, znovuzrození, posvěcení, večeři Páně, křtu, víře, obrácení, inspiraci Písma, nebo o budoucím stavu v nebi. Jsou pohlceni chorobnou hrůzou z *kontroverze* a ignorantní nechutí vůči *stranickosti*; a přesto nedovedou opravdu definovat, co těmito frázemi míní. Jediné, co dokážou dát dohromady je, že obdivují vroucnost, chytrost a lásku, a nemohou uvěřit, že by se nějaký chytrý, vroucí, laskavý člověk někdy mohl mýlit! A tak setrvávají nerozhodnutí; a příliš často jsou jako nerozhodnutí unášeni do hrobu, bez útěchy víry a, obávám se, často i bez naděje.

Vysvětlení tohoto stavu duše, která se neumí za nic postavit, je slabá a ničeho se neodváží, není těžké najít. Za prvé, srdce člověka přirozeně ve věcech víry tápe ve tmě — nemá intuitivní smysl pro pravdu — a věru

¹¹ J. C. Ryle naráží na názorové proudy v anglikánské církvi. V originále je to *High Church*, která zastává ve své podstatě římskokatolický ritualismus, *Low Church*, která jej odmítá a dává důraz na kázání, a *Broad Church*, která ve svém liberalismu přijímá všechno.

potřebuje poučení a osvětlení. Mimo to, přirozené srdce většiny lidí ve věcech víry nesnáší vynakládat úsilí a má srdečný odpor vůči trpělivému, usilovnému zkoumání. Nad to vše přirozené srdce obecně libuje chválu druhých, couvá před střety a miluje, když je považováno za laskavé a otevřené. Výsledkem toho všeho je jakýsi druh všeobecného náboženského „agnosticismu,“ který zcela vyhovuje velikému počtu lidí a zvláště mládeži. Jsou ochotni odvrhnout stranou všechny sporné body coby nesmysly, a pokud je obviníte z nerozhodnosti, řeknou vám: „Nepředstírám, že rozumím sporným otázkám. Odmítám zkoumat body, o kterých se polemizuje. Troufám si tvrdit, že je to nakonec všechno jedno.“ — Kdo by neviděl, že těmito lidmi se to všude hemží a přetéká?

Nyní vyzývám všechny, kdo čtou toto pojednání, aby se varovali tohoto nerozhodnutého stavu mysli ve věcech víry. Je to nakažení morní, vlekoucí se v mráкотě, a povětrí morní, v polední čas hubící. Je to líný, zahálčivý stav duše, který sice lidem bezpochyby ušetří námahu s přemýšlením a zkoumáním, ale to je stav duše, pro který Bible nedává žádné ospravedlnění, jakož ani 39 článků¹², ani Modlitební kniha anglikánské církve. V zájmu své vlastní duše se odvažte rozhodnout, čemu věříte a držet jasný, zřetelný názor na pravdu a blud. Nikdy, nikdy se nebojte držet rozhodné doktrinální názory; a nenechte, aby strach z člověka nebo chorobná obava z pomyšlení, že vás někdo považuje za stranické, úzkoprsé nebo hádavé, vás přiměl spokojit se s křesťanstvím bez krve Kristovy, bez páteře, bez chuti, bez barvy, vlašným, nedogmatickým.

Věnujte pozornost tomu, co říkám. Chcete-li v těchto časech *přinášet* prospěch, musíte zavrhnout nerozhodnost a chopit se zřetelné, jednoznačné, dogmatické víry. Jestli vy věříte málo, ti, jimž se snažíte prospět, nebudou věřit ničemu. Kdekoli křesťanství zvítězilo, zvítězilo zřetelnou doktrinální teologií; hlásáním lidem bez okolů o Kristově zástupné smrti a oběti; poukázáním na Kristovo zástupné dílo na kříži a Jeho drahou krev; učením o ospravedlnění skrze víru a vybízením uvěřit v ukřížovaného Spasitele; kázáním záhuby skrze hřích, vykoupení skrze Krista, znovuzrození skrze Ducha; vyzdvižením bronzového hada; hlásáním lidem, aby pohleděli a žili — aby věřili, činili pokání a obrátili se. Toto — a jen toto — je učení, které Pán Bůh po osmnáct staletí ráčival

¹² 39 článků představuje základní body vymezující učení anglikánské církve, a to zejména ve vztahu k anglické reformaci a římskému katolicismu. Poprvé byly formulovány v roce 1563.

pocítit úspěchem a ctí dnes doma i v cizině. Necht' moudří zastánci široké a nedogmatické teologie — kazatelé evangelia vroucnosti, upřímnosti a chladné morality, — necht', pravím, nám dnes ukáží nějakou anglickou vesnici, farnost, městys, město nebo okres, které byl zevangelizovány bez „dogmat,“ podle jejich principů. Nemůžou a nikdy nebudou moci. Křesťanství bez zřetelného učení je bezmocné. Některým myslím se může zdát krásné, ale je bezdětné a neplodné. Přes tyto skutečnosti se nelze dostat. Dobro vykonané na světě může být poměrně malé. Zlo se může rozmáhat a ignorantní netrpělivost může reptat a křičet, že křesťanství selhalo. Ale buďme si jisti, že chceme-li „konat dobro“ a zatřást světem, musíme bojovat se starými apoštolskými zbraněmi a držet se „dogmatu.“ Žádné dogma, žádné ovoce! Žádná jasná evangelikální doktrína, žádná evangelizace!

Dávejte ještě jednou pozor, co říkám. *Muži, kteří toho pro anglikánskou církev udělali nejvíce*, a zanechali ve svém čase a pokolení nejhlubší stopy, byli vždy muži nejrozhodnějších a nejzřetelnějších doktrínálních postojů. Jsou to odvážní, rozhodní, přímočaří muži jako Capel Molyneux¹³ nebo náš velký starý protestantský šampion Hugh McNeile¹⁴, kteří dělají hluboký dojem, vedou lidi k přemýšlení a „obrací svět vzhůru nohama.“ Byla to „doktrína“ která v apoštolském věku vyprázdnila pohanské chrámy a otrásla Řeckem i Římem. Byla ta „doktrína,“ která v době reformace probudila křesťanstvo z jeho dřimoty a připravila papeže o třetinu poddaných. Byla to „doktrína“, která před 100 lety ve dnech Whitefielda, Wesleyho, Venna¹⁵ a Romaina¹⁶ rozvážila anglikánskou církev a roznítla naše umírající křesťanství v planoucí oheň. Je to „doktrína“, která v tuto chvíli dává moc každé úspěšné misii ať už doma nebo v cizině. Je to doktrína — doktrína, jasná, zvučná doktrína, — která, stejně jako beraní rohy u Jericha, boří odpor ďábla a hřichu. Držme se rozhodných doktrínálních postojů, ať si v těchto časech lidé říkají, co chtějí, a učiníme dobře sobě, ostatním, anglikánské církvi i Kristově věci ve světě.

¹³ **Capel Molyneux** (1804-1877), vikář v kostele Sv. Pavla v Onslow v Londýně.

¹⁴ **Hugh McNeile** (1795–1879) irsko-skotský anglikánský duchovní, kalvinista a ohnivý kazatel, často útočící proti papežství.

¹⁵ **John Venn** (1759–1813), anglikánský duchovní a jeden ze zakladatelů Církevní misijní společnosti (Church Missionary Society).

¹⁶ **William Romaine** (1714–1795), anglikánský teolog a kazatel. Obrátil se v roce 1748 už jako ordinovaný duchovní a od té doby se stal horlivým kazatelem; často cestoval po Yorkshiru a jihozápadní Anglii.

III. Na třetím místě od nás naše časy vyžadují *probuzenější a živější vnímání nebiblické a duši ničící povahy římského katolicismu.*

Jedná se o bolestivé téma, které však naléhavě vyžaduje, abychom o něm hovořili otevřeně.

Fakta v této věci jsou velmi prostá. Žádný soudný pozorovatel nemůže nevidět, že v Anglii veřejné vnímání římského katolicismu prošlo v posledních čtyřiceti letech velkou změnou. Otec Oakley, známý odpadlík, spojenec kardinála Newmana¹⁷, to vítězně prohlašuje v nedávném čísle čtvrtletníku *The Contemporary Review*. A s lítostí musím říci, že má dle mého soudu pravdu. Již vymizel ten obecný odpor, obava a averze vůči papeženectví, jenž bývaly v tomto království takřka všeobecné. Ostří starého britského vnímání protestantismu se zdá otupené a mdlé. Někteří se přiznávají, že jsou všemi náboženskými spory unaveni, a jsou připraveni obětovat Boží pravdu v zájmu pokoje. — Někteří pohlízejí na římský katolicismus jednoduše jako na jednu z mnoha anglických forem náboženství, ani horší, ani lepší než jiné. — Někteří se nás snaží přesvědčit, že římský katolicismus se změnil a ani zdaleka už není tak špatný, jak býval. — Někteří troufale poukazují na vady protestantů a hlasitě volají, že římstí katolíci nejsou o nic horší než my. — Někteří si myslí, že je v pořádku a osvícené stát na tom, že nemáme právo si myslet o někom, kdo bere své vyznání vážně, že se mýlí. — Přesto však dvě významné historické skutečnosti, totiž (a) že v Anglii pod papeženectvím po 400 let vládla ignorance, nemravnost a pověřivost, a (b) že reformace byla největším požehnáním, které Pán Bůh této zemi kdy dal — obě jsou skutečnosti, které nikoho jiného než papežence před 50 lety ani nenapadlo zpochybnit! V dnešní době, žel, je pohodlné a moderní na ně zapomínat! Stručně řečeno, půjde-li to takto dál, nebudu překvapen, bude-li brzy navrženo zrušit *Zákon o nástupnictví*¹⁸ a umožnit anglickou korunu nosit i papeženci.

Příčiny této smutné změny vnímání není těžké odhalit.

¹⁷ **John Henry Newman** (1801–1890), anglikánský duchovní a hlavní představitel tzv. Oxfordského hnutí, které si kladlo za cíl sblížit anglikánskou církev s Římem. Později konvertoval ke katolictví a stal se kardinálem.

¹⁸ *Act of Settlement* neboli Zákon o dalších omezeních Koruny a lepším zabezpečení práv a svobod poddaných byl vydán anglickým parlamentem roku 1701 a stanoví pravidla nástupnictví na britský trůn. Z nástupnictví jsou vyloučení papeženci nebo kdo uzavřou sňatek s katolíkem. Zákon platí ve Spojeném království dodnes.

(a) Zčásti to pramení z neúnavné horlivosti římské církve samé. Její agenti nikdy nedřímou ani nespí. Obchází moře i zemi, aby učinili jednoho novověrce. Všude se plazí jako egyptské žáby a nenechávají kámen na kameni ať už v paláci nebo v chudobinci, aby propagovali jejich věc.

(b) Dále to bylo nesmírně podpořeno působením ritualistické skupiny v anglikánské církvi¹⁹. To činorodé a aktivní těleso hanobilo reformaci a dobíralo si protestantismus po mnoho let, a až s příliš velkým úspěchem. Svým neutuchajícím překrucováním pokazilo, nakvasilo, oslepilo a otrávil mysle mnohých duchovních. Postupně obeznámilo lid s každým příznačným učením a praxí římského katolicismu — s reálnou přítomností Krista v eucharistii — mši — ústní zpovědi a kněžským rozhřešením — s kněžským, zástupným charakterem duchovenstva — mnišským systémem — s divadelním, smyslovým, okázalým způsobem veřejné bohoslužby — a přirozeným důsledkem toho všeho je, že mnozí prostoduší lidé nevidí žádné velké nebezpečí ani ve vyloženém, ryzím papeženectví! V neposlední řadě napomáhá tendenci směřování k Římu falešná velkodušnost věku, v němž žijeme. Je moderní říkat, že všechny denominace by si měly být rovny — že stát by neměl mít s náboženstvím nic společného — že na všechna vyznání by se mělo nahlížet se stejnou přízní a respektem — a že v jádru všech náboženství, ať už buddhismu, mohamedánství nebo křesťanství, je základ společné pravdy! Důsledkem toho je, že zástupy ignorantních lidí si začínají myslet, že na doktrínách papeženců není nic nebezpečnějšího než na doktrínách metodistů, kongregacionalistů, presbyteriánů nebo baptistů, — a že bychom měli nechat římský katolicismus na pokoji a nepoukazovat na jeho nebiblickou a Krista potupující povahu.

Důsledky této změny vnímání, směle tvrdím, budou nanejvýš neblahé a škodlivé, nebude-li jí zabráněno. Jakmile papeženectví necháme opět sešlápnout krk Anglie, bude konec veškeré naší národní velikosti. Pán Bůh nás opustí a klesneme na úroveň Portugalska a Španělska. Odrazováním od čtení Bible — zakazováním vlastního úsudku — zužováním nebo zahrazováním cesty ke kříži Kristově — znovuobnovením kněžstva — zřízením ústní zpovědi v každé farnosti — rozesetím klášterů a konventů po celé zemi — tím, že ženy začnou všude klečct jako nevolnice a otrokyně u nohou duchovních — tím, že muži odvrhnou všechnu víru a stanou se skeptiky — tím, že ze škol a fakult se stanou jezuitské semináře — odsouzením a vyhlášením klatby nad svobodným myšlením — tím vším

¹⁹ Již zmíněné Oxfordské hnutí. Jeho produktem byla právě *High Church*.

se bude příznačná mužnost a nezávislost britské povahy postupně rozplývat, chřadnout a svadnout, až bude vyhlazena; a Anglie bude zahubena. A vše toto, jsem pevně přesvědčen, přijde, neprobudí-li se staré citění o hodnotě a významu protestantismu.

Varuji všechny, kdo čtou toto pojednání, a varuji zejména své kolegy duchovní, že časy vyžadují, abyste procitli a byli ostražití. Varujte se římského katolicismu a varujte se jakéhokoli náboženského učení, které mu vědomě či nevědomě dláždí cestu. Zapřísahám vás, uvědomte si tu bolestnou skutečnost, že protestantismus se z této země postupně vytrácí, a naléhám na vás coby na křesťany a vlastence, vzdorujte rostoucím tendencím zapomínat na požehnání anglické reformace.

Kvůli Pánu Ježíši Kristu, kvůli anglikánské církvi, kvůli naší zemi, kvůli našim dětem se nenechejme odnášet zpět k římskokatolické nevědomosti, pověrám, kněžským intrikám a nemravnosti. Naši otcové papeženectví prozkoušeli již dávno, po celá staletí, a nakonec jej s odporem a rozhořčením zavrhlí. Nevracejme čas zpět a nenavracujme se do Egypta. Nemějme s Římem žádný pokoj, dokud Řím neodvolá své bludy a nesmíří se s Kristem. Dokud to Řím neudělá, dlouho na odiv stavěné znovusjednocení západních církví, o kterém někteří hovoří a předkládají jej nám, je pohaněním křesťanství.

Čtěte své Bible a vyzbrojte své mysle biblickými argumenty. Laici, co čtou Bibli, jsou nejjistější obranou národa vůči bludu. Neobávám se o anglický protestantismus, budou-li jen angličtí laikové konat svou povinnost. Přečtěte svých 39 článků a Jewellovu Obranu²⁰ a uvidíte, jak tyto přehlížené dokumenty hovoří o římskokatolických doktrínách. Vina je často, obávám se, na straně nás duchovních. Porušujeme první kánon, který nám přikazuje kázat čtyřikrát ročně proti papežskému primátu! Příliš často se chováme, jako kdyby byl „obr Papež“²¹ mrtev a pohřben, a vůbec ho nejmenujeme. Příliš často ze strachu, že způsobíme pohoršení, zanedbáváme odhalovat našim lidem skutečnou povahu a zlo papežství.

²⁰ *Obrana anglikánské církve*, napsaná Johnem Jewellem (1522–1571), biskupem ze Salisburý, představuje významnou obhajobu anglické reformace v alžbětinské době.

²¹ Narážka na Bunyanovu *Cestu poutníka*, kde na jednom místě, na konci Údolí stínu smrti, poutník potká obra Papeže a vidí, že má zmenšenou moc a nemůže již zabít ty, kteří s ním nesouhlasí; na poutníky se už jen ušklíbá a snaží se je zlákat různými sliby.

Naléhám na své čtenáře, aby vedle Bible a 39 článků četli historii a zkoumali, co Řím v minulosti činil. Čtěte, jak pošlapával svobody ve vaší zemi, plnil kapsy vašich otců a držel celý národ v nevědomosti, pověřivosti a nemravnosti. Čtěte, jak arcibiskup Laud²² zničil církev i stát a přivedl sebe i krále Karla na popraviště pro svou pošetilou, tvrdohlavou a Pána Boha popuzující snahou odprotestantizovat anglikánskou církev. Čtěte, jak poslední papeženecký král Anglie, Jakub II., ztratil korunu svým opovážlivým pokusem dát potlačit protestantismus a znovu zavést papežství. A nezapomeňte, že Řím se nikdy nemění. Chlubí se a pyšní tím, že je neomylný a vždy stejný.

Studujte fakta, v této době na tváři země tak zřetelná, nechcete-li studovat historii. Co dělalo až donedávna Itálii a Sicílii tím, čím byly? *Papežství*. — Co udělalo jihoamerické státy, tím, čím jsou? *Papežství*. — Co udělalo Španělsko a Portugalsko tím, čím jsou? *Papežství*. — Co udělalo Irsko tím, čím je v Munsteru, Leinsteru a Connaughtu? *Papežství*. — Co dělá Skotsko, Spojené státy a naši vlastní milovanou Anglii silnými, prosperujícími zeměmi, kterými jsou, a kéž Pán dá, dlouho zůstanou? Odpovídám, bez váhání, protestantismus — volný přístup k Bibli a zásady reformace. Ach, rozmyslete se dvakrát, než odvrhnete zásady reformace! Rozmyslete se dvakrát, než povolíte převažující tendencí klonit se k papežství a vracet se k Římu.

Reformace nalezla Angličany ponořené v nevědomosti a zanechala je v držení známosti — nalezla je bez Biblí a umístila Biblí do každé farnosti — nalezla je v temnostech a zanechala je v poměrném světle — nalezla je ovládané kněžími a zanechala je těšící se svobodě, kterou dává Kristus — nalezla je cizí krvi smíření, víře, milosti a pravé svatosti a zanechala je s klíčem k těmto věcem v jejich rukou — nalezla je slepé a zanechala prozřevší — nalezla je jako otroky a zanechala je osvobozené. Navěky děkujeme Pánu Bohu za reformaci! Zapálila svíci, kterou bychom nikdy neměli dopustit uhasit nebo vyhořet. Jistě mám právo říci, že časy vyžadují, abychom obnovili své vnímání zla římského katolicismu a nesmírnou hodnotu protestantské reformace!

²² **William Laud** (1573–1645) arcibiskup z Canterbury od roku 1633, autoritářský proponent arminianismu a ritualismu v anglikánské církvi.

IV. Na čtvrtém místě od nás časy vyžadují vyšší *standard osobní svatosti a věnování zvýšené pozornosti každodennímu praktickému životu víry.*

Musím upřímně prohlásit, že dle mého přesvědčení od dob reformace nikdy nebylo tolik náboženských vyznání bez praxe, tolik mluvení o Pánu Bohu bez chození s Ním, tolik slyšení Božího Slova bez činění, jako je v Anglii teď. Nikdy nebylo tolik prázdných díží a znejících zvonců! Nikdy nebylo tolik formálnosti a tak málo opravdovosti. Celkové vnímání lidí toho, co tvoří praktické křesťanství, se zdá být sníženo. Starý zlatý standard chování náležitého na křesťanské muže či ženy je, zdá se, snižený a zdegenerovaný. Spousty věřících (tak zvaných) můžete vidět neustále dělat věci, které by v dřívějších dnech byly považovány za něco, co je naprosto v rozporu s živou vírou. Nevidí žádné nebezpečí v takových věcech, jako hraní karet, chození do divadla, tancování, neustálé čtení románů či cestování v den Páně a naprosto nedokážou pochopit, proč proti tomu něco namítáte! Dávná citlivost svědomí vůči těmto věcem, zdá se, pomalu zaniká a hyne, jako dodo; a dovolíte-li si protestovat před mladými věřícími, kteří se jim oddávají, jen na vás budou vyjeveně hledět jako na někoho staromódního, úzkoprsého, zkostnatělého, a říkat: „A proč to vadí?“ Stručně řečeno, nedbalost myšlení u mladých mužů a „nevázanost“ a lehkovážnost u mladých žen jsou až příliš běžné rysy nastupující generace vyznávajících křesťanů.

Když toto vše říkám, nechci být nepochopen. Popírám, že bych si byt' sobeméně přál doporučovat asketické náboženství. Mužské i ženské kláštery, naprostý odchod ze světa a odmítání konat své povinnosti v něm, to vše považuji za nebiblický a škodlivý všelék. Stejně tak nemůžu souhlasit s vnučováním ideálního standardu dokonalosti, pro což nenacházím v Božím Slově žádné opodstatnění, standard, který je v tomto životě nedosažitelný a který předává řízení společenských záležitostí d'áblu a bezbožníkům. Ne; vždy si přejí podporovat přívětivou, radostnou, mužnou víru, kterou lidé s sebou mohou nosit všude a přesto oslavovat Krista.

Cesta k vyššímu standardu svatosti, na který poukazují svým čtenářům, je velmi prostá, tak prostá, že si umím představit, jak se nad ní mnozí přezíravě poušmívají. Ale, jakkoli je jednoduchá, přesto je to cesta smutně zanedbaná a zarostlá plevellem, a je nejvyšší čas na ní lidi nasměrovat. Musíme důkladněji zkoumat naše staré dobré přátele desatero přikázání.

Tak, jak byly důkladně vyčerpány a řádně rozvinuty biskupem Andrewsem²³ a puritány, dvě desky Božího zákona jsou dokonalým dolem praktického života víry. Považuji za zlé znamení naší doby, že mnoho duchovních zanedbává vyvěšovat desatero ve svých nových nebo opravených kostelích a chladně říkají, že „v dnešní době o ně není zájem!“ Věřím, že nikdy nechyběla tolik, jako nyní! — Musíme důkladněji zkoumat ty části vyučování našeho Pána Ježíše Krista jako *Kázání na hoře*. Jak bohaté náměty k přemýšlení dávají tato nádherná slova! Jak zarážející věta to je: „Nebude-liť hojnější spravedlivost vaše nežli zákonníků a farizeů, nikoli nevejdete do království nebeského“ (Matouš 5:20). Běda, jak málo se tento text užívá! — A v neposlední řadě musíme podrobněji zkoumat *druhé části téměř všech epištol svatého Pavla k církvím*. Až příliš často se přecházejí a zanedbávají. Spousta čtenářů Bible, obávám se, je dobře obeznámena s prvními jedenácti kapitoly listu k Římanům, ale zná poměrně málo zbývajících pět. Když Thomas Scott²⁴ vykládal v modlitebně v Old Lock list k Efezským, podotkl, že shromáždění se podstatně zmenšilo, než se dostal k praktické části té požehnané knihy. Ještě jednou říkám, může si myslet, že moje doporučení je velmi prosté. Neváhám prohlašovat, že věnovat jim pozornost by s Božím požehnáním bylo Kristově věci nanejvýš užitečné. Věřím, že by to pozvedlo úroveň anglického křesťanství v takových věcech jako je domácí náboženství, oddělení od světa, pilnost při plnění povinností vůči příbuzným, nesobeckost, sebeovládání a všeobecné duchovní smýšlení, a to na stupeň, kterého nyní zřídka kdy dosahuje.

V těchto posledních dnech se často stýská, že modernímu křesťanství chybí moc a že pravá církev Kristova, tělo, jehož On je hlavou, nezasahuje svět ve dvacátém století tak, jako jej zasahovala v dřívějších dobách. Mám vám říci otevřeně, čím to je? Je to chatrným způsobem *života*, který tak smutně mezi vyznávajícími křesťany převládá. Chybí nám více mužů a žen, kteří chodí s Pánem Bohem a před Pánem Bohem jako Enoch a Abraham. I když jsou naše počty dnes daleko větší než počty našich evangelikálních předků, věřím, že se jim zdaleka nerovnáme v našem *standardu* křesťanského života. Kde je to sebezapření, vykupování času, zřeknutí se luxusu a požitkářství, neklamná oddělenost od věcí světa, ustavičná práce

²³ **Lancelot Andrewes** (1555-1626), teolog a biskup z Winchesteru. Podílel se mimo jiné na překladu Bible krále Jakuba (King James Version).

²⁴ **Thomas Scott** (1747–1821), významný anglikánský kazatel a biblický komentátor. Byl přítelem autora duchovních písní Johna Newtona.

na díle našeho Mistra, soustředěnost na Boží věci, prostota rodinného života, vysoká úroveň obcování ve společnosti, trpělivost, pokora a všeobecná zdvořilost, kterými se vyznačovalo tolik našich předchůdců před sedmdesáti nebo osmdesáti lety? Ano, vskutku, kde jsou? Zdědili jsme jejich principy a nosíme jejich zbroj, ale obávám se, že jsme nezdědili jejich *praxi*. Duch Svatý to vidí a je zarmoucen; a svět to vidí, a pohrdá námi. Svět to vidí, a pramálo se zajímá o naše svědectví. Je to život, život — nebeský, zbožný, kristovský život — co ovlivňuje svět, na to se spolehněte. Předsevzdejme si, že s Božím pomocí setřeseme tuto potupu. Procitněme, abych jasně viděli, co od nás časy v této věci vyžadují. Cíleme na mnohem vyšší standard praxe. Dostit' jest zajisté nám na tom přeběhlém čase života být spokojeni s poloviční, smíšenou svatostí. V čase nadcházejícím usilujme chodit s Pánem Bohem, být „důkladní“ a neklamní v našem každodenním životě a umlčovat posmívající se svět, když už ho nebudeme moci obrátit.

V. Na pátém a posledním místě od nás časy vyžadují *stálejší setrvávání ve starých stezkách vedoucích k dosažení požehnání našim duším.*

Myslím, že žádný soudný Angličan nemůže nevidět, že v posledních letech je v naší zemi velmi na vzestupu to, co musím pro nedostatek lepšího výrazu nazvat *veřejným náboženstvím*. Bohoslužby všeho druhu se podivně množí. Svatostánky jsou otevřeny dokořán modlitbě, kázání a vysluhování večere Páně alespoň desetkrát víc, než tomu bylo před padesáti lety. Bohoslužby v katedrálách, shromáždění ve velkých veřejných místnostech jako je Agrikulturní hala nebo konferenční budova v Mildmay, misionářská setkání den co den a večer co večer, to vše se stalo běžnou a známou věcí. Ve skutečnosti už jsou v dnešní době zcela zavedené a davly lidí, kteří je navštěvují, jasně dokazují, jak jsou populární. Stručně řečeno, stojíme tváří v tvář s nepopíratelné skutečnosti, že poslední čtvrtina devatenáctého století je věkem z velikého rozmachu *veřejného náboženství*.

Nuže, nebudu to kritizovat. Ať si to nikdo ani na chvíli nemyslí. Naopak, děkuji Pánu Bohu za oživení toho starého apoštolského plánu „útočnosti“ ve věcech víry, a zjevné rozšíření touhy „vždy některé k spasení přivést“ (1. Korintským 9:22). Děkuji Pánu Bohu za zkrácené bohoslužby, domácí misie a evangelizační hnutí jako je to Moodyho a Sankeyho. Všechno je

lepší než strnulost, apatie a nečinnost. Když „v pravdě Kristus se zvěstuje, i z toho se raduji, a ještě radovati budu“ (Filipenským 1:18). Proroci a spravedliví v Anglii kdysi žádali vidět to, což my vidíme, a neviděli. Kdyby Whitefieldovi a Wesleymu někdo v jejich době řekl, že přijde čas, kdy angličtí arcibiskupové a biskupové budou nejenže schvalovat misijní shromáždění, ale i se na nich aktivně podílet, jen stěží si dovedu představit, že by tomu věřili. Spíše mám podezření, že by byli v pokušení říci stejně jako samařský hejtman za časů Elizeových, „kdyby otevřel Hospodin průduchy nebeské, zdali by to býti mohlo?“ (2. Královská 7:2.)

Ale i když my jsme vděční za nárůst *veřejného náboženství*, nesmíme nikdy zapomínat, že pokud jej nebude doprovázet *soukromé* náboženství, nemá to žádnou skutečnou hodnotu a dokonce to může vést i k nanejvýš škodlivým důsledkům. Neustálá honba za vzrušujícími kazateli, neustálá účast na vypjatých, přeplněných setkáních, vlekoucích se až do pozdních nočních hodin, neustálé bažení po nových vzruších a opeřených novinkách z kazatelen — všechny takové věci jsou vykalkulované, aby produkovaly velmi nezdravý styl křesťanství; a v mnoha případech, obávám se, to končí naprostou záhubou duše. Neboť, smutně, ti, kdo dělají z *veřejného* náboženství vše, jsou často po nějaké impozantní ukázce kazatelské výřečnosti vedeni pouhými dočasnými pocity, aby vyznávali mnohem víc, než ve skutečnosti zakusili. Potom mohou být udržováni na patričné úrovni, které si myslí, že už dosáhli, jen ustavičnou sérií náboženských vzruchů. Postupem času, stejně jako u uživatelů opia a pijaňů tvrdého alkoholu, přijde čas, kdy jejich dávka ztratí svůj účinek a do jejich myslí se začne vkrádat pocit vyprázdnění a nespokojenosti. Příliš často, obávám se, to celé končí opětovným upadnutím do naprosté mrtvosti a nevěry a k úplnému návratu do světa. A to vše pramení z toho, když nemáme nic než veřejné náboženství! Ach, kdyby si jen lidé uvědomili, že to nebyl vítr, ani oheň nebo zemětřesení, jež ukázaly Eliášovi Boží přítomnost, ale „hlas tichý a temný“²⁵ (1. Královská 19:12).

Nuže, v této věci chci pozvednout varovný hlas. Nechci vidět žádný pokles *veřejného* náboženství, pamatujte; chci ovšem podněcovat vzestup toho náboženství, které je soukromé — soukromé, mezi každým jednotlivcem a jeho Bohem. Kořen rostliny nebo stromu se neukazuje nad zemí. Když se k němu dokopete a prozkoumáte ho, je to nevalná, špinavá, podřadně vypadající věc, a zdaleka ne tak krásná na pohled jako ovoce, list nebo

²⁵ Kralický výraz zde použitý znamená „jemný“.

květ. Ale ten ignorovaný kořen je nicméně pravým zdrojem veškerého života, zdraví, vitality a plodnosti, které vaše oči vidí, a bez něj by ta rostlina nebo strom brzy zahynuly. Nuže, soukromé náboženství je kořenem veškerého živoucího křesťanství. Bez něj můžeme pořádat krásná vystoupení na shromážděních nebo pódíích, hlasitě zpívat, ronit mnoho slz a mít jméno, že jsme živi a chválu člověka. Ale bez něj nemáme žádné svatební roucho a jsme „mrtví před Bohem.“ Jasně svým čtenářům pravím, že časy od nás všech vyžadují větší pozornost našemu soukromému náboženství.

(a) *Modleme se v soukromí* srdečněji a modleme se více celou svou duší. Jsou živé modlitby a jsou mrtvé modlitby – modlitby, které nás nic nestojí, a modlitby, které nás často stojí usilovné volání a slzy. Jaké jsou ty vaše? Když ti, co okázale vyznávali víru, veřejně sklouznou a padnou a církev je překvapena a šokována, pravdou je, že ti lidé sklouzli už dávno na kolenou. Zanedbali trůn milosti.

(b) *Čtěme více v soukromí své Bible*, a to s větší snahou a pílí. Neznalost Písma je kořenem všeho bludu a činí člověka v ruce ďábla bezmocného. Mám podezření, že dnes se v soukromí čte Bible méně než před padesáti lety. Nikdy neuvěřím, že by tolik se Angličanů a Angličanek zmítalo a točilo „každým větrem učení,“ někteří upadali ve skepticismus, někteří se oddali nejdivočejšímu a nejomezenějšímu fanatismu a někteří přebíhali k Římu, kdyby nevyrostli ve zvyku líně, povrchně, nedbale a ledabyly číst Boží Slovo. „Bloudíte, neznajíce Písem“ (Matouš 22:29). Bible na kazatelně nesmí nikdy nahradit Bibli doma.

(c) *Pěstujme zvyk víc setrvávat v soukromém rozjímání a obecenství s Kristem*. Předsevzejte si udělat si příležitostně čas, abychom rozmlouvali se svou duší stejně jako David, vylévali srdce našemu velikému Veleknězi, Přimlucvi a Zpovědníku na pravici Boží. Chceme víc zpovědí, ale ne člověku. Zpovědnice, kterou chceme, není budka v sakristii, ale trůn milosti. Vidím, jak se někteří vyznávající křesťané stále honí za duchovním pokrmem, vždy na veřejnosti, vždy bez dechu a ve spěchu, a nikdy si nedají čas, aby si sedli a klidně jej strávili, a zhodnotili svůj duchovní stav. Nikdy mne nepřekvapuje, když mají takoví křesťané trpasličí, zakrnělou víru a nerostou, a když stejně jako vyhublé krávy ve faraonově snu nevypadají po svých hodech *veřejného náboženství* o nic lépe, ba spíš hůře. Duchovní prospěch značeně závisí na našem soukromém náboženství, a soukromé náboženství nás nemůže vyživovat,

neuložíme-li si, že si s Boží pomocí uděláme čas, bez ohledu na to, co nás to může stát, na rozjímání, na modlitbu, na Bibli a na soukromé obecenství s Kristem. Běda! To slovo našeho Mistra je smutně přehlíženo: „Vejdi do pokojíka svého, a zavra dvěře své, modliž se“ (Matouš 6:6).

Naši evangelikální předkové měli mnohem méně prostředků a příležitostí, než máme my. Naplněná náboženská shromáždění a davy lidí, s výjimkou příležitostí, kdy v kostele nebo na poli kázali takoví lidé jako Whitfield, Wesley nebo Rowlands²⁶, to byly věci jim zcela neznámé. Jejich způsoby nebyly ani módní, ani populární, a často jim přinesly víc pronásledování a hrubého zacházení než chvály. Ale těch několik zbraní, které používali, používali dobře. S menším rozruchem a potleskem od lidí, myslím, zanechali v Božích službách na svou generaci mnohem hlubší stopu než my se všemi našimi konferencemi, shromážděními, misijními setkáními, halami a zmnoženými náboženskými aparáty. Jejich obrácení, tuším, podobně jako staré ubrusy a ložní prádlo, se se opotřebovávali méně, vydrželi déle, bledli méně, drželi barvu a byli stabilnější, zakořeněnější a ukotvenější, než mnoho znovuzrozených duchovních nemluvnat dneška. A jaký to vše mělo důvod? Jednoduše, jak věřím, proto, že věnovali větší pozornost soukromému náboženství, než mu zpravidla věnujeme my. Chodili věrně s Pánem Bohem, ctili Jej v soukromí, a proto je On poctil na veřejnosti. Ach, buďme jejich následovníci, jako i oni Kristovi! Jděme a činně také tak.

Dovolte mi nyní uzavřít toto pojednání **několika slovy praktické aplikace.**

(1) Za prvé, chcete vědět, co od vás vyžadují časy *s ohledem na vaši vlastní duši*? Naslouchejte a povím vám to. Žijete v dobách zvláštního duchovního nebezpečí. V žádné době možná nebylo na cestě do nebe tolik nástrah a úskalí; nikdy jistě nebyly ty léčky tak dovedně zosnovány a ta úskalí tak důmyslně nastražena. Dávejte si pozor, o co vám jde. Dobře sledujte své chování. Zvažte stezku noh svých. Hleďte, abyste nepřišli do věčného trápení a nezapomněli svou duši. Varujte se praktické nevěry pod klamným jménem *volnomyšlenkárství*. Varujte se beznadějného stavu nerozhodnosti ve věcech doktrinních pravd, a to ani pod zdánlivě

²⁶ **Daniel Rowlands** (1711–1790) byl jedním z hlavních vůdců a kazatelů ve velšském kalvinistickém metodistickém probuzení.

přijatelným úmyslem nebýt *stranický* či pod zhoubným vlivem tak zvané otevřenosti a lásky. Varujte se, abyste nepromrhali život tím, že si budete přát, mínit a doufat, že se jednou rozhodnete, až se dveře zavřou a vy budete vydáni napospas mrtvému svědomí a zemřete bez naděje. Probud'te se a vnímejte své nebezpečí. Vstaňte a snažte se povolání a vyvolení své upevňovat, ať už necháte nejisté cokoli jiného. Boží království je velmi blízko. Kristus všemohoucí Spasitel, Kristus přítel hříšníka, Kristus a věčný život jsou pro vás připraveny, pokud jen k Němu přijdete. Vstaňte a odvrhněte výmluvy; tento den vás Kristus volá. Nečekejte na nějaké společníky, nemůžete-li je mít; nečekejte na nikoho. Časy, opakuji, jsou nesmírně nebezpečné. Chodí-li po úzké cestě života jen málo lidí, uložte si, že s Boží pomocí budete za každou cenu jedněmi z toho mála.

(2) Chcete na druhém místě pochopit, co vyžadují časy od všech křesťanů *ve vztahu k dalším duším*? Naslouchejte a povím vám to. Žijete v dobách velké svobody a hojnými příležitostmi pro konání dobra. Nikdy nebylo tolik příležitostí býti užitečnými, tolik polí bělejících se ke žni. Dbejte, abyste tyto příležitosti využili, a snažte se ta pole sklidit. Snažte se udělat něco dobrého, než zemřete. Usilujte o to, být užiteční. Uložte si, že s Boží pomocí přispějete k tomu, aby byl svět v den vašeho pohřbu lepší, než jaký byl, když jste se narodili. Pamatuje na duše svých příbuzných, přátel a společníků; pamatujte, že Pán Bůh často pracuje skrze slabé nástroje, a snažte se je se svatou moudrostí vést ke Kristu. Času je málo; písek v hodinách tohoto starého světa se čím dál více přesypává; vykupujte tedy čas a usilujte, abyste nešli do nebe sami. Jistě, úspěchu neporučíte. Není jisté, že vaše snaha činit dobro vždy přinese druhým dobro, ale je dosti jisté, že vždy přinese dobro vám. Cvičení, cvičení je jedno z velkých tajemství zdraví, a to jak těla, tak duše. „Kdož svlažuje, také sám bude zavlažen“ (Příslóví 11:25). Je to hluboké a drahocenné rčení našeho Pána, ale zřídka kdy pochopené ve svém plném smyslu: „Blahoslaveněji jest dáti nežli bráti“ (Skutky 20:35).

(3) Naposledy, chcete pochopit, co od vás vyžadují časy *ve vztahu k anglikánské církvi*? Naslouchejte a povím vám to. Nepochybně žijete v dobách, kdy je naše časem prověřená církev v nebezpečné, svízelné a kritické situaci. Její veslaři ji přivedli do neklidných vod. Její samotná existence je z *vnějšku* ohrožena papeženci, nevěrci a liberály. Její život je *zvnitř* vysáván působením zrádců, falešných přátel a bázlivých kazatelů. Nicméně, dokud se anglikánská církev pevně drží Bible, 39 článků a

principů protestantské reformace, dotud radím se jí pevně přidržet. Bude-li 39 článků hozeno přes palubu a stará standarda spuštěna, pak, a ne dříve, bude pro vás i mě čas spustit loďky a opustit její vrak. Zatím se však té staré lodi držíme.

Proč bychom ji měli opustit teď jako zbabělci, jen proto, že je v nesnázích a pravdu nelze v jejich řadách hájit bez nesnází? Jak si můžeme polepšit? Ke komu půjdeme? Kde nalezneme lepší modlitby? V jakém obecenství nalezneme tolik vykonaného dobra navzdory existenci velkého zla? Jistě, je v ní mnoho, co nás rmoutí; ale žádná viditelná církev na této zemi na tom dnes není lépe. Není žádné obecenství bez mraků a s jasným nebem. Zlo se všude mísí s dobrem; pšenice nikdy neroste bez koukolu. Přes to vše je mnohé, co nás těší, evangelium se káže v naší zemi víc než kdykoliv dříve, víc se pracuje jak na domácí půdě, tak v zahraničí. Kdyby starý William Romaine ze Svaté Anny dominikánské, který stál s půltuctem dalších v Londýně v půlce minulého století sám, se dožil dneška a viděl, co vidíme my, musel by ostře pokárat naši bážlivost a nevděčnost. Ne! Bitva o reformovanou anglikánskou církev ještě není ztracena, přes všechno polopapeženství a skepticismus, ať si žárliví pozorovatelé z vnějšku a trudnomyslní mrzouti zevnitř říkají, co chtějí. Jak řekl Napoleon ve čtyři hodiny na bojišti u Marenga, „je ještě čas dosáhnout vítězství.“ Postaví-li skutečně věrní členové odvážně za svou církev, nebudou-li na sebe jen hledět a neodmítnou-li hasit požár nebo řídit stejný záchranný člun, — nebudou-li se handrkovat a přít a „vadit se na cestě,“ anglikánská církev bude žít a nezahyne, a bude požehnáním pro děti našich dětí. Postavme se tedy pevně a stůjme zakotveně ve svých postojích. Nespěchejme opustit loď kvůli několika trhlinám; raději obsluhujme čerpadla a snažme se udržet to dobrou loď na hladině. Pracujme, bojujme, modleme se a držíme se anglikánské církve. Duchovní, který kráčí v těchto mezích, věřím, je duchovní „znající a rozumějící časům.“